

Gemiste kans in Tokio

Achter de schuldenproblematiek, de betalingsbalansproblemen van ontwikkelingslanden en de zeer lage grondstoffenprijzen doemt een oud probleem in een geheel nieuwe gedaante op, nl. de financiering van de wereldeconomie en vooral van de sociaal-economische ontwikkeling in de derde wereld. Het mobiliseren van de binnenlandse besparingen wordt opnieuw urgent, ook om buitenlandse kapitaalstromen, buitenlandse besparingen dus, weer vertrouwen te geven de richting in te slaan van de ontwikkelingslanden. Het is mode geworden om te zeggen dat kapitaaloverdrachten niet meer een eerste vereiste zijn. Lariëkoek! Of dat Marshallplan-achtige constructies niet zijn wat het Zuiden nodig heeft. Papegaaicircuit!

Het topeverleg in Tokio eerder deze maand had de gelegenheid kunnen zijn om aan te kondigen dat Japan het initiatief neemt een internationaal fonds op te zetten, onder meer ter verstrekking van ongebonden handelskredieten tegen concessionele rentetarieven en ten gunste van het financieren van de invoer van die ontwikkelingslanden die een uitgesproken inspanning plegen hun eigen besparingen te stimuleren en thuis te investeren. Te lanceren door Japan, zou het initiatief de onmiddellijke steun hebben kunnen ontvangen van de Bondsrepubliek en een aantal andere EG-landen, waaronder Nederland, en gezien moeten worden als een aanvulling op en een breder kader voor het plan-Baker. De contouren van dit initiatief waren al sinds 18 april 1986 beschikbaar te Tokio in de vorm van een rapport 1) geschreven door drie bekende internationale persoonlijkheden: S. Okita, ex-minister van buitenlandse zaken van Japan, A. Sengupta, bewindvoerder van het IMF, en L. Jayawardena, directeur van het World Institute for Development Economics Research te Helsinki.

Waarom zou het initiatief van Japan moeten komen? Japan heeft een besparingsintensieve economie en is een belangrijk exporteur van kapitaal. Dit staat in sterk contrast met bij voorbeeld de Verenigde Staten, die een kredietintensieve economie hebben, een lage spaarquote en dus een enorme invoer van kapitaal laten plaatsvinden om de particuliere en overheidsleningen te kunnen financieren. Er wordt wel eens gesuggereerd dat Japan meer thuis moet investeren. Maar het land heeft een spaarquote van 27 procent en het is gewoon ondoenlijk om dat binnenlands te investeren! Een stuk exportge-

L.J. Emmerij

leide groei blijft dan ook noodzakelijk. Japan moet een overschot op de lopende rekening van zijn betalingsbalans behouden om in staat te zijn een gedeelte van zijn besparingen uit te voeren. Een zeer groot gedeelte van het Japanse overschot gaat naar de VS. Ideaal zou zijn dat in de toekomst een gedeelte van het handelsoverschot gebruikt wordt ter financiering van het handelstekort dat ontwikkelingslanden hebben met geïndustrialiseerde landen. Hier verdienen vier cruciale gegevens voor 1985 vermelding: het tekort op de betalingsbalans van de VS bedroeg \$ 120 mrd.; dat van de ontwikkelingslanden \$ 45 mrd.; het overschot van Japan bedroeg \$ 50 mrd. en dat van de Bondsrepubliek \$ 15 mrd.

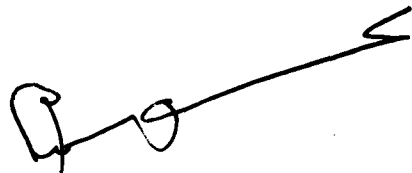
We gaan nu een periode tegemoet waarin de VS een poging zullen doen hun tekorten te verkleinen. Dat zal een remmende uitwerking hebben op de wereldeconomie. Om het gevaar voor een algemene deflatie te verkleinen moeten de Japanners een gedeelte van de locomotief-functie overnemen. Eén zo'n stuk stimulering kan zijn de vergroting van de invoercapaciteit van de ontwikkelingslanden door middel van financiering van hun handelstekorten. Op deze manier zouden de overschotten op de lopende rekening op een effectieve manier worden aangewend ten gunste van de wereldeconomie in het algemeen en van de ontwikkelingsbehoeften van derde-wereldlanden in het bijzonder.

Het Okita-rapport stelt de vorming voor van een internationaal fonds dat tot doelstelling heeft het stimuleren van allerlei particuliere kapitaalstromen – bankleningen, directe in-

vesteringen, nieuwe vormen van internationale investeringen enz. – van geïndustrialiseerde naar ontwikkelingslanden. Het fonds moet ook gebruikt kunnen worden om rentesubsidies te verlenen, concessionele behandeling van inkomen uit investeringen te verzekeren, en het moet in het algemeen als een garantie-instelling kunnen functioneren.

Japan bezit in hoge mate de financiële infrastructuur om een gedeelte van zijn overschot te gebruiken om de financiering van de sociaal-economische ontwikkeling van het Zuiden weer op gang te brengen. Japan heeft op dit ogenblik meer dan 25% van de totale internationale 'banking assets' in zijn bezit tegen 18% voor de banken in de VS. Het Okita-rapport stelt concreet voor dat Japan het initiatief neemt door 0,1% van zijn bruto nationaal produkt in het fonds te stoppen en tegelijkertijd een beroep doet op landen als de Bondsrepubliek (en Nederland, zou ik daaraan toevoegen) zich bij dit initiatief aan te sluiten.

De Tokyo Economic Declaration van 6 mei jl. napluizend, zien we dat de Top dit 'gefundenes Fressen' natuurlijk heeft laten staan. Er wordt in zeer algemene bewoordingen gesproken over het vergroten van de financiële stromen naar ontwikkelingslanden, over de IDA, de Wereldbank en het MIGA (Multilateral Investment Guarantee Agency). Niets concreets. De zoveelste gemiste kans.

1) Saburo Okita, Lal Jayawardena, Arjum Sengupta, *The potential of the Japanese surplus for world economic development*, Tokio, april 1986.